

Folkehelsestrategi for Oslo 2023-2030

- Vi svarer på et digitalt skjema med følgende tekst/spørsmål i svart tekst.
- OOFs svar er i blå tekst eller krysset av (gult)
- Vi har valgt å ikke svare på alle spørsmål.

1. INFORMASJON OM AVSENDER

Hvem fyller ut skjemaet?

Navn: [Johan Hval](#)

a. E-postadresse

johan.oof@friluftsrad.no

b. Hvilken aktør sender du inn hørings svar på vegne av?

Frivillig organisasjon (forening, lag, stiftelse, ideelt aksjeselskap, forbund, nettverk eller en paraplyorganisasjon, tros- og livssynssamfunn). Fyll inn navn: [Oslo og Omland Friluftsråd](#)

Bedrift eller sosial entreprenør. Fyll inn navn:

Forskning- og undervisningsinstitusjon. Fyll inn navn:

Politisk organisasjon. Fyll inn navn:

Kommunal/fylkeskommunal virksomhet utenfor Oslo kommune. Fyll inn navn:

Statlig virksomhet. Fyll inn navn:

Annet, vennligst spesifiser:

2. RETNING OG INNHOLD I STRATEGIEN SOM HELHET (Kap 1)

Ny folkehelsestrategi for Oslo skal bidra til at alle kommunens virksomheter har felles mål og tydelig retning for arbeidet med å redusere sosial ulikhet i helse og øke livskvaliteten til innbyggerne i Oslo.

c. I hvilken grad gir utkast til ny folkehelsestrategi en tydelig retning for kommunens arbeid med å redusere sosial ulikhet i helse og øke livskvaliteten til innbyggerne i Oslo?

I svært liten grad

I ganske liten grad

Både og

I ganske stor grad

I svært stor grad

Vet ikke

d. Hvilke forbedringer kan gjøres for at strategien skal få en (enda) tydeligere retning for kommunens arbeid med å redusere sosial ulikhet i helse og øke livskvalitet?

(Kommentar til ovenstående punkt 2b)

Folkehelsestrategien fokuserer sterkt på problemstillinger rundt ulikhet og dårlig folkehelse, men har i for liten grad med virkemidler for å bedre situasjonen. Her har vi i OOF mange forslag til virkemidler.

1. Tydeligere mål og struktur for strategien

Vi savner en tydeligere oppbygging av denne planen. Vi mener det hadde vært fornuftig med noen hovedmål og delmål for Folkehelsestrategien, forstått som både effektmål og resultatmål, og deretter en gjennomgang av strategier for å nå disse målene, gjerne med mulige tiltak og planer som skal utarbeides.

Slik det fremgår nå ser det ut til å være to overordnede effektmål; 1) Redusere ulikhet i helse, og 2) Øke livskvalitet. Det er nødvendig med en konkretisering av målene for å vite hvor ambisiøse og realistiske de er. Uten en konkretisering blir det vanskelig å vite om vi har en tydelig nok retning for kommunens arbeid og om det settes av tilstrekkelig med ressurser til formålet. Til eksempel er det mål om at alle barn og unge skal ha en god oppvekst, og at alle deler av byen har gode og trygge nabolag og møteplasser. Hva er akseptabel fremgang i perioden 2023-2030? Når er vi i mål? Det er en fordel om strategien også inneholder mer spesifikke, målbare, realistiske og tidsbestemte mål. Eks. Oslo kommune har som mål at x % av befolkningen skal være fysisk aktive minst 30 minutter per dag (Helsedirektoratets anbefaling) innen 2030.

2. Fysisk aktivitet og friluftsliv bør få en tydeligere plass i strategien

Vektleggingen av hvordan kommunen skal styrke sin satsing på positive påvirkningsfaktorer for psykisk og fysisk helse bør tydeliggjøres. Strategien bør i større grad omtale hvordan en samordnet innsats for å styrke de positive påvirkningsfaktorene skal/bør organiseres og hva som skal til for at strategien skal bidra til at det blir et skikkelig løft for befolkningens helse og livskvalitet. Det ville vært en fordel om budsjettmessige konsekvenser av strategien og framtidige handlingsplaner blir omtalt. Strategien bør ha et større innslag av samfunnsøkonomisk perspektiv og omtale av samfunnsøkonomiske virkninger av inaktivitet og vurdering av ulike virkemidler for at innbyggerne skal oppnå folkehelsedirektoratets anbefalinger om fysisk aktivitet. I vurderingen av friluftsliv som mulig virkemiddel i aktivitetspolitikken kan en for eksempel se til Vista Analyse sin rapport om samfunnsøkonomiske virkninger av friluftsliv.

Fysisk aktivitet er helt sentralt for folkehelsen, både for den fysiske helse og den mentale helse. Strategien bør ha et hovedmål om å ha en fysisk aktiv befolkning. Et viktig strategisk grep for å oppnå dette vil da være friluftsliv. Friluftsliv bidrar til å styrke både fysisk og mental helse. I Stortingets friluftslivsmelding (2016) framkommer det at hele 61% foretrekker friluftsliv for å styrke sin fysiske helse.

For å opprettholde og styrke friluftslivets betydning for folkehelsen, må innsatsen styrkes på følgende områder:

- Tilgangen til friluftslivsområder må styrkes. Det gjelder særlig i fortettingsområdene og i de mest urbane områdene.
- Aktivitetstilbudet og opplæringstilbudet i friluftsliv må styrkes, særlig for barn og unge, og i de mer levekårsutsatte bydeler og delbydeler. På den måten kan en bygge opp et godt ferdighets- og kunnskapsnivå i friluftsliv, i en befolkning der en stadig større del av foreldrene mangler disse ferdighetene og kunnskapene.
- Oslo kommune må utarbeide en kommunedelplan for opplæring og aktivitet innen friluftsliv, idrett og fysisk aktivitet. Oslo har en plan for investeringer i anlegg som kalles «Behovsplan for idrett og friluftsliv», men mangler en helhetlig plan som også inneholder opplæring og aktivitet, slik andre kommuner i regionen har.

e. I hvilken grad mener din virksomhet at ny folkehelsestrategi, slik den presenteres i utkastet, vil føre til en videreutvikling av kommunens systematiske arbeid med å redusere sosial ulikhet i helse og øke livskvaliteten blant innbyggerne i Oslo?

- I svært liten grad
- I ganske liten grad
- Både og
- I ganske stor grad
- I svært stor grad
- Vet ikke

f. Begrunn gjerne svaret

(Kommentar til ovenstående punkt 2d)

Det er mange gode mål i strategien, men dersom strategien skal resultere i et systematisk arbeid på tvers i kommunen bør det gjøres en jobb med å skape mer konkrete mål slik at kommunens virksomheter og samarbeidspartnere i frivilligheten forstår hva som bør prioriteres, hvor og innen når. Strategien bør gi svar på hvordan Oslo skal lykkes med å få innbyggerne til å leve fysisk aktive liv. Det er en fordel om det utarbeides en måltabell som tydeliggjør hovedmålene og undermål i strategien, og oppsummerer de strategiske hovedgrepene for å nå hvert mål.

3. UTFORDRINGER OG RESSURSER

Kapittel 2 og 3 i utkast til ny folkehelsestrategi beskriver hvordan sosial ulikhet i helse og livskvalitet viser seg i Oslo, og trekker frem utfordringer og ressurser for folkehelsen i Oslo.

a. Dersom din virksomhet mener at det er andre utfordringer eller ressurser for folkehelsearbeidet i Oslo som bør trekkes frem, enn de som fremkommer i kapittel 2 og 3 i strategiutkastet, skriv deres forslag her:

(Kommentar til ovenstående punkt 3a)

OOF mener at friluftsliv er viktig for folkehelsen, og at dette ikke har fått et stor nok fokus i strategien. Utfordringene er særlig knyttet til disse områdene:

- A. Tilgang til natur- og friluftslivsområder, særlig i fortetningsområder og urbane områder.
- B. Aktivitetstilbudet innen friluftsliv, særlig i de østlige bydeler.
- C. Opplæringstilbudet innen friluftsliv for barn og unge, særlig i østlige bydeler hvor foreldrenes kunnskaper, ferdigheter og muligheter er begrensede på dette området.
- D. Barrierer for deltakelse i friluftsliv, det være seg økonomiske, kulturelle, sosiale og fysiske. Til eksempel er det behov for bedre tilgang på grøntområder flere steder, bedre informasjon, økt tilrettelegging for enkelte grupper, bedre tilgjengelighet og kvalitet på utstyrsutlånsordninger, samt tilgang på et organisert friluftslivstilbud for alle aldersgrupper.

A. God tilgang til natur- og friluftslivsområder, særlig i fortetningsområder og urbane områder.

Undersøkelser viser at jo nærmere folk bor et friluftsområde eller en turvei, jo oftere blir de brukt. For folkehelsen er det derfor viktig med god tilgang til natur- og friluftslivsområder i nærområdene, men også til Marka og fjorden, som for mange også er nærområder.

For den mentale helse er det spesielt viktig med bevarte naturområder der en kan oppleve natur, stillhet og ro.

For å beskytte naturen og for å sikre jevn og høy bruk av nærfriluftslivsområdene, Marka og fjorden så trengs det skånsomme, attraktive tilretteleggingstiltak, som turveier, badeplasser, aktivitetsområder o.l. som er tilpasset lokale behov og som geografisk ligger med en viss tetthet i byggesonen, ved fjorden og i Marka.

Avstanden fra boområdene til disse attraktive natur- og friluftslivsområdene må ikke bli for stor. Dette er avgjørende for å få alle grupper ut, og særlig viktig for barn, unge, eldre, ikke-vestlige innvandrere og funksjonshemmede.

God tilgang til friluftslivsområdene i byggesonen, Marka og fjorden sikres gjennom gode turveiforbindelser, sammenhengende turveier gjennom boligområdene, stier, skiløyper, god kollektivtransport og parkeringsmuligheter. Gjenåpning av bekker og elver med langsgående turveier er særlig viktig og i regjeringens friluftslivsmelding anbefales det maks 250 meter til nærmeste turvei. Oslo kommune har i sin «Behovsplan for idrett og friluftsliv» valgt Turveier som et av sine satsingsområder. Det støtter OOF.

Tilgangen på natur og friluftslivsområder er særlig viktig i de planlagte fortetnings- og vekstområdene i kommunen.

B. Godt aktivitetstilbud innen friluftsliv - særlig i levekårsutsatte områder.

Friluftsliv er en viktig aktivitet for å styrke både fysisk og mental helse for befolkningen generelt. For barn og unge er også idrett svært viktig, men friluftsliv er en aktivitet som passer særlig for de som ikke er så konkurranseorientert.

I rapporten «Studie av friluftsliv blant barn og unge i Oslo» ((Gurholt et al. NIH, 2020) kommer det fram at 59 % av ungdom i Oslo deltar i friluftslivsaktivitet minst en gang per måned. Samtidig er deltakelsen i friluftsliv mye lavere blant ungdom i de østlige delene av byen (35-43 %), sammenlignet med de vestlige bydeler (46-65 %).

I samme rapport kommer det fram at tilbudet av organiserte friluftslivsaktiviteter ikke er tilstrekkelig til å fungere sosialt utjevne, selv om flere friluftslivsorganisasjoner (frivillige

og kommunale) gjør en viktig og god jobb her, som Skiforeningen, DNT Oslo og Omegn, Wild X, Speidergrupper, Oslo og Omland Friluftsliv og FRIGO.

Til tross for at det finnes et tilbud om organiserte friluftslivsaktiviteter, så viser undersøkelsen at familien er den viktigste arena for rekruttering til friluftslivet.

OOF mener derfor at et viktig tiltak for å styre friluftslivet og dermed også folkehelsen er å styrke tilbudet om organisert friluftslivsaktivitet i byen.

Det vil etter OOFs mening bety at en må styrke både de frivillige friluftslivsorganisasjonene og den kommunale innsatsen, særlig innsatsen på fellesarenaer som barnehage, aktivitetsskole og skole.

C. Opplæringstilbudet innen friluftsliv for barn og unge.

Undersøkelser viser at Friluftslivsaktiviteten er størst i de vestlige bydeler, blant etniske nordmenn med gode inntekter. Aktiviteten er lavest i østlige bydeler, med lavere inntekter og høyere andel minoriteter.

En viktig årsak til dette er at friluftslivsaktivitet krever opplæring, og at denne opplæringen i stor grad er overlatt foreldrene. Resultatet av dette er at barn og unge i øst i mindre grad får en god opplæring i friluftsliv, fordi foreldrene ofte mangler friluftslivskompetanse. Dette vil kunne gi ulikheter i reell tilgang på natur, og bidra til en skjevhet i befolkningens mulighet til å ta i bruk Marka og andre grøntområder. Ferdigheter og kompetanse til å ta i bruk felleskapets skog som areal for trening, mosjon og naturopplevelse, bør fordeles likt i befolkningen.

Opplæringen i friluftsliv i barnehage, aktivitetsskole og skolen varierer mye i kvalitet og omfang. Friluftslivsorganisasjonene, både frivillige og kommunale, gjør mye for å kompensere dette, men her må det sterkere offentlig innsats til om den allmenne friluftslivskompetansen skal opprettholdes. OOF mener derfor at en må styrke opplæringen i friluftsliv generelt, men særlig av barn og unge i de levekårsutsatte områdene.

Organisering av arbeidet med stimulering til friluftsliv

Kommunereformen og den medfølgende oppgaveoverføringen til fylkeskommunene har medført at det er tvil om hvor hovedansvaret for oppgaven stimulering til friluftsliv, ligger i Oslo kommune. Det samme gjelder oppgaven å informere om rettigheter og plikter som følger av allemannsretten. Vi viser til § 1 i Forskrift om fylkeskommunenes oppgaver innenfor friluftslivsområdet. Forskriften trådte i kraft i 1.1. 2020. Vi anbefaler at kommunen gjennom folkehelsestrategien tydeliggjør ambisjonene for stimulering til friluftsliv og hvor hovedansvaret er plassert siden det i dag. Dersom kommunen ønsker å realisere den potensielle folkehelsegevinsten som ligger i økt friluftslivsaktivitet for alle, bør strategien inneholde både undermål om at befolkningen skal ha like muligheter til å tilegne seg ferdigheter og kompetanse innen friluftsliv og omtale hvordan dette skal oppnås gjennom for eksempel en helhetlig plan, god koordinering og ressurser til feltet.

4. LIVSKVALITET

Ny folkehelsestrategi løfter frem økt livskvalitet blant innbyggerne som et mål for

folkehelsearbeidet i Oslo.

- a. På hvilken måte vil strategiens mål om økt livskvalitet for innbyggerne påvirke din virksomhets arbeid?

5. OMRÅDER FOR FELLES INNSATS (Kap 4)

Kapittel 4 handler om hvilke områder kommunen vil jobbe med for å redusere sosial ulikhet i helse, og øke livskvaliteten til innbyggerne i Oslo. Kommunen vil samle innsatsen mot grunnleggende årsaker til forskjeller i helse og livskvalitet. De prioriterte områdene omhandler ulike deler av livet som har betydning for innbyggernes helse. Sjekke om friluftslivet er med

Strategien løfter frem seks områder for felles innsats

1. Trygge og stabile levekår

Oslo og Omland Friluftsråd har kommentarer til følgende 2 områder:

2. Barn og unge har en god oppvekst

(kommentar til ovenstående punkt 2)

OOF har pekt på friluftsliv som viktig for folkehelsen og deretter på styrking av aktivitets- og opplæringstilbudet innen friluftsliv som viktig. Vi mener at friluftsliv kan bidra til å styrke barn og unges oppvekst i Oslo, blant annet ved at friluftsliv er lite konkurranseorientert, styrker mestringfølelse og sosiale ferdigheter. I sum vil friluftsliv styrke fysisk og mental helse som vil gi økt livskvalitet blant barn og unge.

Tiltak for å oppnå dette er:

- Styrke opplærings- og aktivitetstilbudet i friluftsliv, gjennom frivillige organisasjoner og barnehage/aktivitetsskole/skole og andre kommunale, målrettede tilbud.
- Etablere friluftssenter e.l. med utlån av friluftslivsutstyr og informasjons, aktivitets- og opplæringstilbud i hver bydel.
- Prioritere østlige og/eller de sosiøkonomisk svake bydelene.
- Utarbeide en «kommunedelplan for opplæring og aktivitet innen friluftsliv, idrett og fysisk aktivitet.»

3. Støttende relasjoner og sosiale fellesskap

4. Gode og trygge nabolag og møteplasser

(Kommentar til ovenstående punkt 4)

Natur- og friluftslivsområder er bra for folkehelsen. For OOF er det derfor avgjørende at viktige natur- og friluftslivsområder i byggesonen, Marka og ved fjorden, tas vare på. Det er

også viktig at attraktive friluftslivsområder og ferdselsårer for friluftslivet utvikles, for å sikre at områdene/ferdselsårene er relevante og dekker lokale behov og sørge for alle har slike områder så nære at de samlet styrker aktivitetsnivået. Samtidig er kampen om arealene høy, fra utbyggere og også fra kommunen selv. Det er derfor viktig å ta vare på de mest verdifulle områdene.

OOF foreslår følgende viktige momenter for å styrke natur- og friluftslivsområder i nærområdene:

- Unngå at viktige natur- og friluftslivsområder bygges ned.
- Benytte kunnskap om viktige natur- og friluftslivsområder som f.eks. kommunens egen «Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder».
- Ingen skal ha mer en 250 meter til nærmeste turvei eller friluftslivsområde.
- Det skal etableres sammenhengende grønnsstrukturer langs vassdragene fra fjorden, via byggesonen til Marka.
- Ved fjorden og i Markas randsone mot byggesonen må det, i passende avstand til bebyggelsen, utvikles varierte utfarts- og friluftslivsområder, tilpasset lokale behov.
- Viktige naturområder skal bevares, slik at befolkningen har kort vei til naturområder der de kan oppleve natur, stillhet og ro.

5. Tilgjengelige og innbyggerorienterte tilbud og tjenester

(Kommentar til ovenstående punkt 5)

Se NIHs Studie av barn og unges friluftslivsdeltakelse i Oslo. Sosial ulikhet og sosial utjevning. Barn og unge i Oslo har ikke god nok tilgang på organisert friluftslivstilbud i Oslos bydeler. Her må kommunen ta et større ansvar for å sikre barn og unge like muligheter til å bli aktive innen friluftsliv.

6. God miljø- og klimatilpasning

g. I hvilken grad er din virksomhet enig i at disse områdene bør prioriteres fremover for å redusere sosial ulikhet i helse og øke livskvaliteten til innbyggerne i Oslo?

- I svært liten grad
- I ganske liten grad
- Både og
- I ganske stor grad
- I svært stor grad
- Vet ikke

- h. Dersom det er andre områder for felles innsats som din virksomhet mener bør prioriteres for å redusere sosial ulikhet i helse og øke livskvaliteten til innbyggerne i Oslo, vennligst skriv her:

(Kommentar til ovenstående punkt 6b)

Se punkt 2, 3 og 5. Å få opp aktivitetsnivået i befolkningen bør være et sentralt målområde for felles innsats som bør prioriteres høyt, i og med at fysisk aktivitet som påvirkningsfaktor er så viktig for fysisk og mental helse.

- i. Dersom din virksomhet har innspill til områder for felles innsats og tilnærminger, som beskrevet i kapittel 4, skriv deres forslag her:

7. ARBEIDSMÅTER

Kapittel 5 handler om arbeidsmåter for god helse og livskvalitet for alle. Systematisk folkehelsearbeid løftes frem som bærebjelken i kommunens folkehelsearbeid. Det trekkes frem fire ulike arbeidsmåter som skal kjennetegne Oslos folkehelsearbeid fremover:

- Kunnskapsbasert praksis, utvikling og læring
- Samordning og felles ansvar
- Styrke ressurser systematisk
- Samarbeid med miljøer utenfor kommunen

- a. I hvilken grad er din virksomhet enig i valg av arbeidsmåter som skal kjennetegne folkehelsearbeidet i Oslo fremover?

- I svært liten grad
- I ganske liten grad
- Både og
- I ganske stor grad
- I svært stor grad
- Vet ikke

- b. Begrunn gjerne svaret

- c. Hva mener din virksomhet bør vektlegges innenfor arbeidsmåten "Samarbeid med miljøer utenfor kommunen"?

(Kommentar til ovenstående punkt 7c)

Utarbeidelse av gode mål for felles innsats, god koordinering, samt økonomisk forutsigbarhet for samarbeidspartene.

- d. Dersom din virksomhet har andre innspill til arbeidsmåter for god helse og livskvalitet som beskrevet i kapittel 5, vennligst skriv her:

8. Annet

- a. Helt til slutt, dersom virksomheten har andre innspill til utkast til ny folkehelsestrategi 2023-2030, vennligst skriv her:

(Kommentar til ovenstående punkt 8a)

Våg å sette konkrete aktivitetsmål for befolkningen slik at vi kan måle hvordan det går, evaluere underveis og justere virkemiddelapparatet for økt måloppnåelse.

For å unngå repetisjon og for å bidra til bedre struktur bør det lages et tydeligere skille mellom kunnskapsdelen i planen, målene, undermålene og strategien for å oppnå målene.